

Abstracts til forskningsseminar om kvalitative metoder i bevægelses- og idrætspædagogisk forskning

Idrætshøjskolen Bosei, 29. november 2017

*Læreruddannelsens
Idrætslærerforening*

Involvering af studerende i kvalitative forskningsprojekter

v. Lars Domino Østergaard, lektor, ph.d., Aalborg Universitet, AAU, ldo@hst.aau.dk

Forskere, der er ansat på universiteter eller på professionshøjskoler bliver mere og mere presset. Ud over at skulle undervise på højt akademisk *forskningsbaseret* niveau, at reflektere og dokumentere egen praksis, hele tiden at være fagligt up-to-date, forventes det også at der forskes og at resultaterne publiceres i højt estimeret tidsskrifter. Det kan være en svær balancegang – specielt når det omfatter kvalitative feltstudier af menneskelige relationer. En ressource der er lige for, er at involvere studerende i indsamling og evt. fortolkning af empirien.

Udfordringerne ved at involvere studerende i forskningsprocessen og lade dem indsamle empiri er det centrale emne i præsentationen, der tager udgangspunkt i to konkrete forskningsprojekter omhandlende hhv. Inquiry Based Learning (IBL) i idrætsundervisningen, og kategorier af fysisk aktivitet i klasserumsundervisning i folkeskolen.

En undersøgelse af hvordan IBL påvirkede motivationen og læringsprocesserne hos idrætslærerstuderende på University College Nordjylland blev undersøgt i samarbejde med idrætslærerunderviser lektor Poul Ravn Stidsen. Baseret på erfaringer fra dette projekt, var grupper af idrætsstuderende fra AAU under vejledning ansvarlig for IBL idrætsforløb i folkeskolen. Den indsamlede empiri består af videoptagelser af elevernes IBL arbejde i idrætsundervisningen, samt interview med udvalgte grupper med fokus på elevernes motivation for undervisningsmetoden.

Det andet projekt fokuserede på elevers fysiske aktivitet i folkeskolen ud over idrætsundervisningen. Efter initierende videoobservationer og accelerometermålinger af en 7. klassers elevers fysiske aktivitet igennem en tilfældig uge, har idrætsstuderende ved AAU indsamlet videoobservationer af elever i overbygningen og deres fysiske aktivitet i den ikke-idrætsfaglige undervisning.

Spørgsmålet der ønskes debatteres, er hvorvidt vi som forskere kan lade studerendes videoobservationer og interviewtransskriptioner indgå på lige fod med andre former for empiri, vi selv indsamler i forbindelse med forskningsprojekter? Hvordan sikre vi os reliabilitet og validitet af data, og er der etiske dilemmaer forbundet med at lade ikke-forskerudannede selvstændigt indsamle empiri, der efterfølgende danner grundlag for publikationer?

Krop: En værdsat forudsætning eller en forhindring i undervisningen på mellemtrinnet?

v. Lise Réol, lektor, University College Via, REOL@via.dk

I efteråret 2016 fulgte min kollega Jens-Ole Jensen og jeg en 5. klasse i en forstadsskole nær Aarhus. Vores intension med arbejdet var i første omgang at undersøge, hvorledes lærerne arbejdede med motion og bevægelse i undervisningen, og på hvilke måder, dette arbejde syntes at understøtte elevernes kropslige literacy.

Med inspiration i Pink og Morgans (2013) "short-term"- og Knoblauchs "fokuserede"- etnografiske metode, fulgte vi klassen i samtlige lektioner med skiftende lærere og vikarer i en uge, hvorefter vi aftalte, hvilke "nedslag" vi ville lave med vores observationer, d.v.s. vi diskuterede hvilke fag, hvor vi særligt oplevede, at der var "noget på færde" når bevægelse og kropslighed var i fokus. Derefter fulgte mere fokuserede observationsdage, hvor vi fulgte eleverne i de lektioner, der særligt havde vagt vores nysgerrighed (jf. Pink & Morgan, 2013). Vi indsamlede data i noteform, tog billeder og video. Umiddelbart efter observationerne udarbejdede vi "praksisfortællinger", hvor elementer af dagens noter blev bearbejdet til et narrativ med flere nuancer end det oprindelige notat. Desuden gennemførte vi efterfølgende kvalitative interviews med 4 af klassens lærere (jf. Kvale & Brinkmann, 2015). Det indsamlede materiale blev i første omgang analyseret med et fokus på "kropslig literacy", hvorefter der fulgte læsninger og kodning af materialet efter kategorierne: "Den forstyrrende", "den tålte" og "den værdsatte" krop.

Det teoretiske udgangspunkt for undersøgelsen var kropsfænomenologisk og trak i høj grad på Øyvind Standals forståelse af movement literacy. Men da jeg under feltarbejdet i høj grad blev opmærksom på og nysgerrig i forhold til det, der kunne kaldes elevernes bevægelsesmæssige "undergrundsaktiviteter" er Laura Gilliam og Eva Gulløvs (2012) perspektiver på skolen som civiliserende institution og Nobert Elias' civiliseringsteori blevet inddraget som optikker til analyse af materialet.

Phenomenology of artistic practice – en kvalitativ metode der kan udforske oplevelsen af performativ bevægelse.

v. Ph D Göran Krantz, Uddannelsescenter Marjatta, ugk@marjatta.dk

En ny metode, der har vist sig effektiv til at undersøge performativ bevægelse, præsenteres. Metoden har sin grund i *Hermeneutisk Fænomenologi*, som har et fortolkende forhold til levet oplevelse og i *Arts Based Research*, der viser, at kunstneriske aktiviteter understøtter og udvikler fortolkningen af egen oplevelse. Metoden tager sit udgangspunkt i, at deltageren giver form til sin oplevelse gennem tre kreative aktiviteter: bevægelse, billede og poetiske ord. Derefter følger et interview, som udgår fra det, som er blevet skabt. Her efterspørges betydningen af oplevelsen, vigtige momenter og relationen mellem de kreative udtryk. Metoden blev udviklet som et forsøg på at løse det kendte problem med at verbalisere oplevelse af bevægelse. Den blev brugt første gang for at undersøge unge menneskers oplevelse af dans. Fordelen er, at denne metode åbner op for flere fortolkninger af oplevelsen, og dermed giver større mulighed for at verbalisere den. Deltagerne ytrer, at de gennem denne proces får en fordybet forståelse af både sin oplevelse og af sig selv. Dette indbefatter forståelse af motivation til at danse, forståelse af sin egen livssituation og forståelse for, hvad deltageren opfatter som væsentligt i sit liv. Metoden har senere blevet brugt i andre sammenhænge, og resultaterne herfra peger i samme retning som undersøgelsen af dansens betydning. Metodens baggrund, design og resultater - i udgangspunktet fra studien om oplevelse af dans - bliver præsenterede og diskuteret

En fænomenologisk undersøgelse af bevægelse i den specialpædagogiske undervisning på Skolehjemmet Marjatta.

v. Thomas Bille (PHA) tbi@pha.dk; Göran Krantz (UCM) ugk@marjatta.dk; Mette Schmidt (PHA) mec@pha.dk (PHA – Professionshøjskolen Absalon; UCM – Uddannelses Center Marjatta)

Dette forskningsprojekt stræbte efter at udvide forståelsen af bevægelsens betydning i undervisning, gennem at undersøge en undervisningspraksis, hvor bevægelse bruges på varieret vis, inklusive æstetisk/kreativ bevægelse. Da vi ville se på bevægelsens betydning set ud fra barnets førstepersons-perspektiv valgte vi fænomenologisk metode. Syv observatører fik til opgave at beskrive deres oplevelser af børnenes førstehånds oplevelse af undervisningen. Desuden observerede de, hvad der skete i den faktuelle situation. Observatører var: to med ekspert-kompetencer inden for bevægelse, to med erfaring i fænomenologisk forskning og tre med pædagogisk-praksis kompetencer. Metoden prøver altså både at fastholde og fortolke oplevelsen af den levede bevægelse og sætte den ind i barnets 'livsverden', den pædagogiske situation. Analysen fulgte hermeneutisk analysepraksis, reduktion til væsentlige temaer; både i forhold til børnenes oplevelser som situationsbeskrivelserne. Dette giver data, hvor det er muligt at bevæge sig mellem begge perspektiver. Derigennem kan en specifik bevægelsesaktivitet til vis grad knyttes til specifikke oplevelser hos børnene. Omvendt kan f.eks. aktivering af motivation til deltagelse knyttes til specifikke bevægelsesaktiviteter. Observatørernes forskellige erfaringer; 'øjne', styrker projektet ved at de centrale resultater ikke kun kommer fra en observatørs gruppe. Til gengæld var der stor forskel mellem de forskellige observatører i forhold til detaljerede beskrivelser. Resultaterne viser at bevægelsen styrker: *Livsglæde, selvværd og trivsel; Opmærksomhed, nærvær og koncentration; Motivation og engagement; Balance mellem dynamik og ro.* Vores projekt er fænomenologisk også i den forstand, at vi i hele forskningsprocessen, har været optaget af at forstå og fremskrive børnenes oplevelser og beskrive deres meningskabende virksomhed i klassen som læringsrum med de andre børn, med læreren og med undervisningens objekter og processer i sin helhed. Dette oplæg vil gennemgå vores metodiske proces, refleksioner over styrker og svagheder i den, samt præsentere nogle resultater af forskningen.

Når forskeren (bevidst) påvirker empirien – den empirigenerende forsker

v. Thomas Bernhard, Research Assistant, Department of Sports Science and Clinical Biomechanics
University of Southern Denmark, tbernhard.health.sdu.dk

Som observerende, kvalitativ forsker i et single-casestudie vil man løbende blive konfronteret med påstanden om, at casestudier har en bias for verifikation, forstået som en tendens til at bekræfte forskerens forudfattede meninger (Flyvbjerg, 2006). Dette kan bl.a. udspringe af, at man som forsker selv er med til at genere empirien til sin undersøgelse gennem sine spørgsmål og sin adfærd. Single-casestudier har potentialet for en empirisk rig og sammenhængende analyse af et komplekst fænomen (Stake, 1995), og dette fænomen bliver kun mere komplekst af, at man som observerende forsker selv deltager. Her kan det med fordel overvejes hvilken form for observatørrolle, man som forsker indtager (Thorpe & Olive, 2016).

Denne præsentation vil fremlægge et single-casestudie af, hvad der kendetegner et undervisersteam, der er særligt dygtige til at integrere bevægelse i undervisningen med henblik på at forstå deres succes i et socialt læringsperspektiv. Der vil blive lagt særligt fokus på den fremgangsmåde, der blev anvendt i forbindelse med studiet.

Hensigten er at belyse hvilke centrale overvejelser, man som kvalitativ forsker med fordel kan gøre sig, når man selv er med til at generere empirien.

Referencer

Flyvbjerg, B. (2006). Five Misunderstandings About Case-Study Research. *Qualitative Inquiry*, 12(2), 219–245.

Stake, R. E. (1995). *The art of case study research*. Thousand Oaks: Sage Publications.

Thorpe, H., & Olive, R. (2016). Conducting observations in sport and exercise settings. In B. Smith & A. C. Sparkes (Eds.), *Routledge handbook of qualitative research in sport and exercise*. London ; New York, NY: Routledge.

Mødet med læreren i det kvalitative interview

v. Louise Stjerne Knudsen, Ph.d. studerende, lsknudsen@health.sdu.dk og Thomas Bredahl, Lektor, Ph.d., tbredahl.health.sdu.dk, Syddansk Universitet

Baggrund: I 2014 fik den danske folkeskole en ny reform. I den står det beskrevet, at danske skolebørn dagligt skal bevæge sig 45 minutter i gennemsnit. Forskning peger på, at skolen kan være et oplagt sted for regelmæssig og systematisk bevægelse. Forskning peger yderligere på, at regelmæssig bevægelse har en positiv effekt på børns læring og trivsel. Det er dog begrænset, hvad vi ved om læreres tilgang og holdning til at anvende bevægelse i undervisningen, og nylige rapporter fra blandt andet KORA peger på, at lærere finder det vanskeligt at integrere bevægelse, der kan kobles til fagenes læringsmål. Formålet med dette studie er derfor at undersøge læreres motivation for at anvende bevægelse i undervisningen samt deres behov for *stilladsering*.

Metode: Studiet anvender et "*mixed methods design*" indeholdende to separate faser. En kvantitativ fase, der tager udgangspunkt i motivationsteorien *Self-Determination Theory*, hvor læreres motivation måles ud fra skalaen *The Work Task Motivation Scale for Teachers*, der gør det muligt at identificere indre og ydre motivationsniveauer. En kvalitativ fase, der består af individuelle interviews, hvor lærere udvælges baseret på deres motivationsniveau og demografiske informationer angivet i spørgeskemaet. Formålet er at analysere læreres motivation samt stilladseringsbehov for at få bevægelse implementeret i undervisningen.

Diskussion: En kombination af kvantitative og kvalitative metoder giver en detaljeret og mere nuanceret forståelse af et givent forskningsspørgsmål, end en enkelt metodisk tilgang. I indeværende studie muliggør et "*mixed methods design*", en dybdeanalyse af kvantitative resultater i en efterfølgende kvalitativ fase for dermed at opnå et nuanceret indblik i og forståelse for læreres motivation samt stilladseringsbehov. Følgende punkter kan være relevante at diskutere:

- Hvorfor et "*mixed methods design*"?
- Hvordan indsamles data i to separate faser?
- Hvilke udfordringer opstod der?
- Mødet med læreren i det personlige interview.

Instruktør eller underviser?

v. Katrine Bertelsen, lektor, UC Syddanmark, kber@ucsyd.dk og Martin Elmbæk Knudsen, lektor, UC Syddanmark, mekn@ucsyd.dk

Studiet har udviklet en model for undervisningskompetence. Modellen indeholder tre vidensformer (indholdsviden, pædagogisk viden og professionsfaglig viden), der interagerer og udgør undervisningskompetence. Analysens resultater bekræfter international forskning i, at indholdsviden i form af den studerendes egne bevægelsesfærdigheder også prioriteres højt i Danmark, og ofte uden tilknytning til en professionsfaglig og didaktisk kontekst. Det skyldes til dels en kompleks prøveform, fagets dominerende sport-teknik tilgang, læreruddanneres fokus, samt det pres, det lægger på den studerende at skulle performe bevægelsesfærdigheder. På trods af at nogle studerende lykkes med at vægte vidensformer ligeligt og dermed udvise undervisningskompetence i folkeskolen, viser analysen, at særligt den del af den studerendes undervisningskompetence, som vedrører professionsfaglig viden (skoleperspektivet) demonstreres i mindre omfang. Studiet anbefaler, at læreruddannere diskuterer vidensformer i undervisningskompetence og gentænker kompetencemålsprøvens indhold og form med henblik på at udvikle prøveformer, der bedre kan demonstrere undervisningskompetence i folkeskolen.

Datagenereringen er et multicase studie, der består af observationer og interviews på tre læreruddannelser ved tre University Colleges (UC). Vi har fulgt seks prøvegrupper af lærerstuderende (to fra hvert UC) fra april til juni 2016. Der er foretaget observationer af prøvens bestanddele før og under kompetencemålsprøven, inddelt i fire prøveprocesser:

- a) prøvevejledninger (ét mundtligt prøveoplæg og tre skriftlige prøvevejledninger)
- b) vejledningsmøder (et møde per prøvegruppe)
- c) prøvegruppens arbejdsproces før prøven (en observation per prøvegruppe)
- d) kompetencemålsprøven (praktisk delprøve, mundtlig delprøve, votering og tilbagemelding)

Datagenereringen afsluttes med interviews på hver læreruddannelse. Her deltog læreruddannere og prøvegrupper i interviewformen Story Dialogue. Data er analyseret med henblik på at identificere, hvornår og hvordan de tre vidensformer bliver synlige og udtrykker sig i prøveprocesserne.

Inkluderende idrætsundervisning

v. Solveig Rostbøll m.fl., lektor, Institut for Skole og Læring, Metropol, soro@phmetropol.dk

Inkluderende Idrætsundervisning er et forskningsprojekt, der tog sin begyndelse i august 2014 på Institut for skole og læring på Professionshøjskolen Metropol¹. Det overordnede sigte med projektet var at undersøge, hvordan eleverne i folkeskolens ældste klasser bedst blev motiveret for idrætsundervisningen. Projektet arbejdede primært ud fra motivationsteorien Self-Determination-Theory, SDT (Deci og Ryan 2002). Hovedkonklusionen var, at en didaktik, der var udarbejdet på baggrund af SDT, var brugbar i arbejdet med at motivere eleverne for idrætsundervisningen, og at en af de centrale faktorer var elevernes indbyrdes relationer samt forholdet til læreren.

Projektet forløb i to faser, men oplægget på forskningsseminariet vil udelukkende omhandle første fases kvalitative metoder.

I første fase havde vi fokus på pigerens motivation for idrætsundervisningen. Dataindsamlingen foregik på fire forskellige skoler i Københavnsområdet i efteråret 2014. Vi observerede på idrætsundervisningen i 8 klasser (5.-9. klasse). I forbindelse med observationerne af den almindelige idrætsundervisning udvalgte vi 18 piger til fokusgruppeinterviews, der blev foretaget før og efter en 9 ugers intervention i den Inkluderende idrætsundervisning. Derudover afholdt vi individuelle dybdeinterviews med de 18 piger.

Guides til fokusgruppeinterviewene var udarbejdet på baggrund af litteratur, der omhandlede den interaktive form for interviews (Colucci 2007).

Observationsstudierne blev foretaget af to forskere. Den ene observerede ud fra et skema, der indeholdt de tre parametre fra SDT nemlig autonomi, kompetence og samhørighed. Den anden observerede mere frit og skrev alle iagttagelser fra undervisningen ned. Den mere induktive tilgang betød, at vi undervejs i processen blev opmærksomme på flere kategorier, der var relevante at følge op på bl.a. magtrelationen mellem kønnene og lærerens håndtering heraf.

I vores oplæg på seminariet vil vi reflektere over og drøfte fordele og ulemper ved udvælgelsesprocessen, fokusgruppeinterviewene og observationsstudierne.

Referencer

- Colucci, Ermina (2007). "Focus Groups Can Be Fun": The Use of Activity-Oriented Questions in Focus Group Discussions. *Qual Health Res* 17: 1422
- Deci, E.L., and R.M. Ryan. 2002. *Handbook of self-determination research*. Rochester: The University of Rochester Press.

Læs mere om projektet i Østergaard og Rostbøll (2016). Pigeres trivsel i udskolingens idrætsundervisning. [MOV:E 4 2016](#)

¹ Projektgruppen består af Louise Hinrichsen, Pouline Mouritzen, Kasper Gade, Thomas Piaster og Solveig Rostbøll (alle lektorer i idræt) samt docent Charlotte Østergaard

dataindsamlingsmetode (Emerson, Fretz, & Shaw, 2011; Spradley, 1980). Som supplement til observationer og feltstudier integreres de involverede læreres refleksioner over projektet i form af logbog.

Referencer

- Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2010). *Kvalitative metoder : en grundbog*. Kbh.: Hans Reitzel.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2005). *The SAGE handbook of qualitative research* (3rd ed.). Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.
- Emerson, R. M., Fretz, R. I., & Shaw, L. L. (2011). *Writing ethnographic fieldnotes* (2nd ed.). Chicago: The University of Chicago Press.
- Hiim, H. (2010). *Pedagogisk aksjonsforskning : tilnærminger, eksempler og kunnskapsfilosofisk grunnlag* (1st ed.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kemmis, S. (2009). Action research as a practice - based practice Action research as a practice-based practice. *Educational Action Research*, 17:3, 463–474. <https://doi.org/10.1080/09650790903093284>
- Rönnerman, K., & Salo, P. (2012). "Collaborative and action research" within education. *Nordic Studies in Education*, 32(1), 1–16.
- Saldãna, J. (2013). *The coding manual for qualitative researchers* (2nd ed.). London: Sage.
- Somekh, B., & Zeichner, K. (2009). Action research for educational reform: remodelling action research theories and practices in local contexts. *Educational Action Research*, 17(1), 5–21. <https://doi.org/10.1080/09650790802667402>
- Spradley, J. P. (1980). *Participant observation*. Fort Worth: Harcourt Brace.
- Tinning, R. (1992). Reading Action Research : Notes on Knowledge and Human Interests. *Quest*, 44, 1–14.

Pædagogiske tekster som empirisk afsæt i idrætsforskningen

v. Annemari Munk Svendsen, studielektor, Ph.d., Syddansk Universitet, amsvendsen@health.sdu.dk

Pædagogiske tekster (fx. lærebøger, populærvideenskabelige artikler, hjemmesider og rapporter Selander & Skjelbred, 2004) udgør vigtige læremidler i idrætsundervisning og idrætsuddannelser. I disse tekster prioriteres og vægtes indhold, der gives forslag til praksisser og der formidles ideer om idrætsundervisningens mål og progression. Pædagogiske tekster udgør dermed et interessant empirisk afsæt for en kvalitativ undersøgelse af, hvad der opfattes som viden i idrætsundervisning og idrætsuddannelse, samt hvor og hvordan viden skabes og hvem, der øver indflydelse herpå.

Med afsæt i Bernsteins begreb om rekontekstualisering (Bernstein, 1990) vil denne præsentation fremlægge resultaterne fra en kvalitativ undersøgelse af pensumlister fra de danske idrætslæreruddannelser og de potentialer og udfordringer, der viser sig her (Svendsen & Svendsen, 2014; 2017). Undersøgelsen viste, at der er en alsidig og bred inddragelse af litteratur i idrætslæreruddannelsen, men også at en relativ stor del af de tekster, der anvendes i læreruddannelsen er publiceret af eller i samarbejde med idrætsorganisationer, samt at der kun i mindre grad (på det tidspunkt undersøgelsen blev foretaget) blev inddraget decideret forskningslitteratur. Det diskuteres hvordan pædagogiske tekster øver indflydelse på idrætsfaget, samt hvordan analyser af pædagogiske tekster kan indgå i idrætsforskning (Svendsen, 2014).

Referencer:

- Bernstein, B. 1990. *Class, Codes and Control Vol. IV: The Structuring of Pedagogic Discourse*. London: Routledge.
- Selander, S. & Skjelbred, G. (2004) *Pædagogiske tekster for kommunikasjon og læring* [Pedagogical texts for communication and learning] (Oslo, Universitetsforlaget).
- Svendsen, A.M. & Svendsen, J. T. (2014) Teacher or coach? How logics from the field of sports contribute to the construction of knowledge in PETE pedagogical discourse through educational texts. *Sport, Education and Society*,
- Svendsen, A.M. & Svendsen, J.T. (2017). Contesting discourses about Physical Education: A critical discourse analysis of 20 textbooks used in Physical Education Teacher Education in Denmark. In *European Physical Education Review*, p. 1–19.

Ildrætsstuderendes læring af aktionsforskning i et samarbejde med erhvervsskolelærere

v. Lars Elbæk, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet, lelbaek@health.sdu.dk

I 2015 vedtog den danske regering en erhvervsskolereform. Et forhold ved reformen af særlig interesse for idrætsforskning og -uddannelser, er kravet om 45 minutters daglig bevægelse. Således argumenterer flere videnskabelige studier for, at bevægelse vil kunne fremme læring i skolen. Konklusionen fra disse undersøgelser er at god fysisk form, træning og bevægelse kan øge:

- præstation i kognitive tests
- hensigtsmæssig opførsel
- skolefaglige præstationer
- læring gennem såkaldt kropslig forankring.

I den forbindelse er spørgsmålet, hvordan en evidens-informeret udvikling kan foregå, således at forskningsbaseret bevægelsesviden oversættes til daglig praksis på erhvervsskoleområdet.

Da idrætsstuderende i fremtidige jobs kan forventes at skulle være med til at oversætte viden til praksis, fremlægges i denne præsentation et studie af idrætsstuderendes omsætning af viden til praksis på en erhvervsskole ved brug af aktionsforskning. Spørgsmålet var derfor: *Hvordan lærer idrætsstuderende aktionsforskning, og hvad lærer de om aktionsforskning, når de sammen med lærerne implementerer bevægelse i erhvervsskolens teoretiske undervisning?*

I studiet indgik 40 universitetsstuderende og 12 erhvervsskolelærere, der arbejdede sammen for at skabe en bevægelsespraksis i erhvervsskolens akademiske læring. Projektet var en del af kandidatkurset 'Idræt og Læring' ved uddannelsen Idræt og Sundhed på SDU.

Studerendes rapporter og observationsnoter fra undervisningen er analyseret induktivt tematisk.

Resultaterne viste at de studerende sammen med erhvervsskolelærerne nåede frem til at afprøve fælles udviklede bevægelseskoncepter for undervisningen. Det var muligt for studerende at lære aktioner og metoder i aktionsforskning i et 8-ugers kandidatkursus. I gennemførelsen af aktionerne havde nogle grupper udfordringer med at etablere god kommunikation med erhvervsskolelærerne. Grupperne var i stand til at beskrive og identificere grundelementer i aktionsforskningsmetode, og matrioteten af grupperne kunne systematisk fremstille og analysere data samt forholde sig meta-reflekterende til egen aktionsforskning og forskerrolle.

Litteratur:

Biddle, SJ & Asare, M. (2011): *Physical activity and mental health in children and adolescents: a review of reviews* in British Journal of Sports Medicine, 45 (11), 886-895

Brannich, D.C.a.T. (2005). *Doing Action Research in Your Own Organisation* (2. ed.). London: SAGE.

Dahler-Larsen, P. (2002). *At fremstille kvalitative data* (1 ed.). Odense: Odense Universitetsforlag.

Diamond, A. (2013). *Executive Functions*. Annual Review of Psychology, Vol 64, 64, 135-168. doi:[10.1146/annurev-psych-113011-143750](https://doi.org/10.1146/annurev-psych-113011-143750)

Straus, S. E., Tetroe, J., & Graham, I. (2009). *Defining knowledge translation*. Canadian Med. Ass. J., 181(3-4), 165-168. Retrieved from <http://www.cmaj.ca/content/181/3-4/165.short>

Virginia Braun, Victoria Clarke, Paul Weate (2016), *Using thematic analysis in sport and exercise research*, Smith, B. & Sparkes, A. C. (red.) Routledge Handbook of Qualitative Research in Sport and Exercise, Routledge.

Kropslig dannelse i idrætsundervisningen i udskoling - hvordan?

v. Esben Stilund Volshøj, VIA, ESVO@via.dk

Projektdeltagere: Anders Halling, Henrik Taarsted Jørgensen og Esben Volshøj.

Projektet: I skolereformen anno 2014 bærer formålsparagraffen for idrætsfaget stadig en bred dannelsestænkning. Men indførslen af prøven i idrætsfaget efter 9. kl., diskursen for tydelige læringsmål og samtidigt generelle fokus på kropsudseende, kan bære en risiko for at idræt primært bliver motiveret af instrumentalistiske rationaler. Måske som modreaktion hertil er der, begyndende i den angelsaksiske verden, opstået en interesse for 'Physical Literacy' (PL) (Whitehead, 2001, Whitehead, 2007)). PL handler i første omgang om de kompetencer som man skal mestre for at beherske diverse bevægelsesmæssige og interaktionelle sammenhænge, og det tilstræbes med PL at se kroppen i et mere holistisk perspektiv ved at fokusere på den levede krop og kropslige dimension af eksistensen. At være 'physical literate' er et ideal for det, vi på dansk kan kalde kropslig dannelse. I dette forskningsprojekt er formålet at gøre idrætslærere mere bevidste om hvordan de kan være med til at understøtte eleverne i udskolingens kropslige dannelse.

Forskningsspørgsmål: Hvordan foregår kropslig dannelse i idrætsundervisningen i udskoling og hvad har indflydelse på den?

Metode: 'Short term' etnografisk feltarbejde fieldwork (Pink & Morgan) blev udført i to 7. kl. på en folkeskole i Aarhus (Emerson 2011). Vi fulgte begge klasser til 2 x 45 min idrætsundervisning og 2 x 45 min fysisk træning om ugen, tilsammen i alt 18 gange. Observationerne var primært ikkedeltagende, og er primært skrevet ned som feltnoter (Emerson et al. 2011) suppleret med videoptagelser. I vores observationer havde vi en særlig opmærksomhed mod situationer med interaktioner omkring faget mellem lærer-elev samt elev-elev. Efter feltarbejdet gennemførte vi 2 semistrukturerede gruppeinterviews med henholdsvis 2 idrætsundervisere og 5 elever fra de to klasser (Brinkman og Kvale 2015).

Resultater: Den foreløbige analyse indikere at den kropslige dannelse i idrætsundervisningen bl.a. foregår ved meningsforhandlinger. Kropslige og verbale meningsforhandlingerne, der finder sted mellem elever, elever og lærer og hos eleven selv, omkring den subjektive forståelse af en bevægelse eller den subjektive forståelse af at deltage i en aktivitet.

Mulighederne for at eleverne kan forhandle omkring bevægelse og deltagelse syntes at have en effekt på den kropslige dannelse, hvorfor gentagelse og fordybelse kan være vigtige elementer for den kropslige dannelse i idrætsfaget.

Litteratur:

Emerson, R. M., Fretz, R. I., & Shaw, L. L. (2011). *Writing Ethnographic Fieldnotes* (Second Edi). Chicago and London: The University of Chicago Press.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). Interview – introduktion til et håndværk. København: Gyldendal Akademisk

Kretchmar, R. S. (2000). Movement Subcultures: Sites for Meaning. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 71(5), 19–25. <https://doi.org/10.1080/07303084.2000.10605140>

Kretchmar, R. S. (2006). Life on Easy Street: The Persistent Need for Embodied Hopes and Down-to-Earth Games. *Quest*, 11.

- Kretchmar, R. S. (2000). Kretchmar Moving and being moved: Implications for practice. National Association for Physical Education in Higher Education.
- Pink, S., & Morgan, J. (2013). Short- Term Ethnography: Intense Routes to Knowing. *Symbolic Interaction*, 36(3), 351–361. <https://doi.org/10.1002/SYMB.66>
- Standal, Ø. F. (2015). *Phenomenology and Pedagogy in Physical Education*. New York: Routledge - Ethics and Sport.
- Whitehead, M. (2001). The Concept of Physical Literacy. *European Journal of Physical Literacy*, 6(2), 127–138. [http://doi.org/10.1016/S0049-237X\(09\)70412-4](http://doi.org/10.1016/S0049-237X(09)70412-4)
- Whitehead, M. (2007). Physical Literacy: Philosophical Considerations in Relation to Developing a Sense of Self, Universality and Propositional Knowledge. *Sport, Ethics and Philosophy*, 1(3), 281–298. <http://doi.org/10.1080/17511320701676916>

Lærernes perspektiv på 'Motion og bevægelse' i udskolingen

v. Henrik Taarsted Jørgensen, Ph.d.-stipendiat, IOB/FIIBL Syddansk Universitet og læreruddannelsen i Aarhus, VIA University College, hjorgensen@health.sdu.dk / hejo@via.dk

'Motion og bevægelse' har siden sommeren 2014 indgået i folkeskolen i et omfang, der i gennemsnit svarer til ca. 45 minutter dagligt. Skolereformen har således på de fleste skoler medført krav om en forandret praksis for lærerne. De første undersøgelser viser, at på trods af en mindre fremgang fra 2015 til 2017 er det stadig under 20 % af lærere, som inddrager bevægelse i undervisningen hver dag (Jacobsen et al., 2017; 2015).

På denne baggrund sætter forskningsprojektet fokus på at undersøge, hvordan udskolingslærere oplever, forstår og håndterer 'motion og bevægelse' i skolen, hvad der er konstituerende for lærernes valg, i hvilke sammenhænge det efter lærernes vurdering giver mening at anvende/arbejde med 'motion og bevægelse' og hvilke udfordringer eller barrierer, der knytter sig til arbejdet med motion og bevægelse i udskolingen.

Projektet benytter sig af casestudiet som forskningsmetode. Der er tale om et kvalitativt studie og der er indsamlet data på 4 skoler gennem fokusgruppeinterview, observationer og individuelle interview med 3-4 udskolingslærere fra hver skole.

I tilgangen til datamaterialet er tilstræbt størst mulig åbenhed og sensitivitet og kodning, kategorisering og tematisering er dermed i højere grad datadrevet end begrebsdrevet. (Kvale & Brinkmann 2009, Braun & Clarke 2006). Analysearbejdet er imidlertid også inspireret af en socioøkologisk model (Bronfenbrenner 1979, McLeroy et al. 1988) og af agency-begrebet (Priestley, Biesta & Robinson 2015).

Foreløbige fund viser bl.a., at lærerne er så forskellige, at det ikke giver mening at stille samme krav/forventninger til alle lærere. Lærerne laver deres egen fortolkning og omformning af motion og bevægelse og forsøger at få dele af kravet til at give mening. Men det er vidt forskelligt, hvad der giver mening og hvad der opleves meningsløst. Oplevelser, forståelser og håndteringer er bundet til den enkelte lærers liv og de kontekstuelle betingelser og muligheder.

Det tredje øje – Go-Pro til deltagende observation i egen bevægelseskultur

v. Signe Højbjerg Larsen, studieadjunkt, PhD, SDU, shojbjerg@health.sdu.dk

I forbindelse med mit ph.d. uddannelse gennemførte jeg fra 2011 til 2014 en kvalitative kulturanalyse af parkours institutionalisering i Danmark med særlig fokus på udviklingen af parkour som undervisningsfag (Højbjerg 2015). Kulturanalysen havde en stærk empirisk og kropslig forankring med afsæt i Merleau-Pontys kropsfænomenologi (1994), Alfred Schutz sociologiske fænomenologi (2005) samt Berger og Luckmanns videns sociologi (2002). Formålet var at forstå udøvernes levede oplevelser og kropslige erfaringer. Kulturanalysen blev skabt på baggrund af etnografisk inspireret feltarbejde med brug af deltagende observationsmetode og kvalitative interviews (Hasse, 2002; Kristiansen & Krogstrup, 1999; Kvale & Brinkmann 2009) samt inspiration fra flerstedet og sensorisk etnografi samt visuelle metoder (Marcus, 1995; Pink, 2007, 2009; Rasmussen, 2013, Sparkes & Smith, 2012). Da jeg startede projektet, havde jeg gennem de sidste 7 år dyrket parkour. Det gav mig særlige metodiske privilegier i forhold til at følge den kropslige praksis på nært hold. Som deltagende forsker erfarede jeg dog tidligt, at det var svært at følge udøverne over mure og gelænder og skrive noter samtidig. For at løse udfordringen valgte jeg at anvende et såkaldt 'Go Pro' kamera til at dokumentere min observationer. I mit oplæg vil jeg redegøre for, hvordan 'Go Pro' kameraet i projektet fungerer som et tredje øje, der hjalp mig med at indtage en kritisk position til min egen forskerrolle. Jeg vil yderligere diskutere de metodiske fordele og begrænsninger ved brug af kameraet i forhold til det konkrete projekt, men også i forhold til anden idrætsforskning.

Referencer:

- Berger, P. & Luckmann, T. (2002). *Den samfundsskabte virkelighed: en videnssociologisk afhandling* (2 udgave). København: Lindhardt og Ringhof.
- Hasse, C. (2002). *Kultur i bevægelse: Fra deltagerobservation til kulturanalyse – i det fysiske rum*. København: Samfundslitteratur.
- Højbjerg Larsen, S. (2015). *Parkour: Institutionalisering af en ny bevægelseskultur i Danmark*. Odense: Syddansk Universitet. Det sundhedsvidenskabelige Fakultet.
- Kristiansen, S. & Krogstrup, H.K. (1999). *Deltagende observation. Introduktion til en forskningsmetodik*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interview – introduktion til et håndværk*. København: Gyldendal Akademisk
- Marcus, G. E. (1995). Ethnography in/of the World System: The Emergence of Multi-sited Ethnography. *Annual Review of Anthropology*, 24, s. 95-117
- Merleau-Ponty, M. (1994). *Kroppens fænomenologi*. Frederiksberg: Det lille Forlag
- Pink, S. (2007). *Doing Visual Ethnography*. London: Sage.
- Pink, S. (2009). *Doing Sensory Ethnography*. London: Sage.
- Rasmussen, K. (2013). Visuelle metoder og tilgange: indledning og ramme om antologiens forskellige artikler. I: Rasmussen, K. (Red.). *Visuelle tilgange og metoder i tværfaglige pædagogiske studier – en antologi baseret på erfaringer og indblik fra forskning, udviklingsarbejde og undervisning* (s. 13-36). Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.
- Schutz, A. (2005). *Hverdagslivets sociologi*. København: Hans Reitzels Forlag.

Sparkes, A. C. & Smith, B. (2012). Embodied research methodologies and seeking sense in sport and physical culture: A fleshing out of problems and possibilities. I: Young, K. & Atkinson, M. (Eds.), *Qualitative Research in Sport and Physical Culture* (s. 169-192). Castle Hill: Emerald Press.

Udskolingen i bevægelse – Et aktionsforskningsprojekt med henblik på udvikling af next practice idrætsundervisning

v. Torben Hansen, Dansk Skoleidræt, toh@skoleidraet.dk

Baseret på en række af de udfordringer, der skitseres i evalueringsrapporterne med fokus på idrætsfaget (Seelen, 2012; EVA, 2004), har aktionsforskningsprojektet *Udskolingen i bevægelse* (Hansen, 2017) haft fokus på at engagere og motivere flere elever i udskolings idrætsundervisning. I samarbejde med ni idrætslærere fra tre forskellige skoler, blev der i perioden fra december 2012 til oktober 2014 afholdt 9 workshops. Disse workshops havde til formål, at udfordre en idrætsundervisning, der var underlagt idrætspædagogiske traditioner (Larsson, Moen) samt udvikle en ny praksis og ruste idrætslærerne med nye idrætsdidaktiske kompetencer med henblik på, at flere elever engagerede sig i idrætsundervisningen.

Forandring af idrætspraksis skal blandt andet være opmærksom på, at idrætsundervisningen er underlagt et idrætspædagogisk doxa (Larsson, 2013). Dette indebærer, at idrætspædagogisk praksis er baseret på nogle få udvalgte idrætsdidaktiske perspektiver, som sundhed, tilegnelse af idrætslige teknikker og fitness (Larsson, 2013; Moen, 2009), som der ikke rejses spørgsmål ved. Med henblik på aktionsforskningens fokus på at forandre praksis er dette selvsagt en udfordring.

Med inspiration fra Yrjö Engeström (1987) og Wenger (1999) blev der i *Udskolingen i bevægelse* (Hansen, 2017) udviklet en model, som kan bruges til at danne udgangspunkt for kommende aktionsforskningsprojekter med fokus på idrætsundervisning. Fire elementer viste sig at have stor indflydelse på såvel forandring som forankring af de deltagende idrætslæreres idrætspraksis.

- Boundary crossing (Engeström, 1987)
- Udvikling af praksisfællesskaber hos lærerteams (Wenger)
- Tid og struktur for forandring af undervisningspraksis på skolerne
- Afprøvning af praksis

På baggrund af aktionsforskningsdesignet i *Udskolingen i bevægelse* (Hansen, 2017) er formålet med dette abstract derfor at diskutere, hvorledes man kan skabe et aktionsforskningsdesign, der både kan forandre og forankre ny idrætspraksis.

Litteratur

Engeström, Y. (1987). *Learning by expanding*. Helsinki: Orienta.

EVA. (2004). *Idræt i folkeskolen. Et fag med bevægelse (87-7958-158-7)*. Retrieved from Danmarks Evalueringsinstitut:

Hansen, T (2017). *Udskolingen i bevægelse – et aktionsforskningsprojekt med henblik på udvikling af next practice idrætsundervisning*. (Ph.d), Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet, Odense

Larsson, L. (2009). *Idrott – och helst lite mer idrott. Idrottslärostudenter möte med utbildningen*. (Ph.d.), Stockholms Universitet, Stockholm.

Moen, K. M. (2011). *Shaking or stirring*. (Ph.d), Norges Idrettshøgskole, Oslo.

Seelen, J. v., & Munk, M. (2012). *Status på Idrætsfaget*. Retrieved from KOSMOS --- Videncenter for Sundhed, Kost og Motion for daginstitutioner, skolefritidsordninger og skoler:

<http://www.vickosmos.dk>

Wenger, E. (1999). *Communities of practice: learning, meaning, and identity*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kroppens betydning for lærerens lederskab

v. Mathias Sune Berg, Ph.d. studerende, Institut for Idræt og Ernæring, KU: masb@ucc.dk / sub@nexs.ku.dk

Dette abstract præsenterer et fænomenologisk inspireret praksisnært ph.d.-projekt i uddannelsesforskning, der endnu ikke er afsluttet. Afhandlingens overordnede forskningsspørgsmål lyder: Hvordan kan et øget fokus på kroppens sprog medvirke til udvikling af lærerens lederskab i inkluderende læringsmiljøer?

Projektets metodiske tilgang er grundlæggende funderet i et hermeneutisk fænomenologisk perspektiv (Van Manen, 1990, 2014). Foruden den overordnede fænomenologiske ramme for afhandlingen, trækkes der på Sarah Pinks arbejde med visuel antropologi og etnografi (Pink, 2001, 2007; Pink, Kürti, & Afonso, 2004)

Den praktiske, empiriske del af projektet er inddelt i tre faser. I første fase er undersøgelsen meget åben og eksplorativ og forsøger at belyse om/hvornår/hvordan kroppen er i spil i lærerens lederskabspraksis med udgangspunkt i videoobservation og sceniske beskrivelser. Der er efterfølgende udarbejdet praksisnære fortællinger som forsøger at imødekomme den kropslige, oplevelsesbaserede og ikke-sproglige dimension i læreres lederskabspraksis (Winther, 2013). I anden fase arbejdes med kollaborative, samskabende forskningsprocesser, hvor videoklip og fortællinger fra første fase er brugt til at skabe rum for transformativ professionsfaglige dialoger (Stelter, 2016). Tredje fase er inspireret af en kritisk-utopisk aktionsforskningstradition (Brydon-Miller, Greenwood, & Maguire, 2003) og rammesat som fremtidsværksted (Husted & Tofteng, 2012). Fremtidsværkstedet medvirker til at skabe et åbent rum, hvor billeder, billedsprog og metaforisk udforskning af elevernes ellers implicite erkendelser bliver mulige (Cahnmann-Taylor & Siegesmund, 2008; Tracy & Allen, 2013; Van Manen, 1990).

Der trækkes teoretisk på Maurice Merleau-Pontys kropsfænomenologiske perspektiv på kroppen (Merleau-Ponty, 1994). Derudover fungerer Helle Winthers arbejde med den professionspersonlige lederskabskompetence som et både teoretisk og analytisk fundament (Winther, 2012). Her forstås krop, personlighed og professionalitet som uadskillelige elementer i lærerens lederskabspraksis (Winther, 2013). Ole Fogh Kirkebys begivenhedsfilosofi (Kirkeby, 2013) giver projektet et filosofisk og værdibaseret lederskabsteoretisk perspektiv.

Eksempler på afhandlingens empiri præsenteres under det mundtlige oplæg, som udgangspunkt for en diskussion om kvalitative forskningsmetoder i (idræts) pædagogisk forskning.